

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд “Трансформация на филмовата аудитория в новите медии” на Деница Петрова за получаване на научно-образователна степен доктор

Дисертационният труд на Деница Петрова “Трансформация на филмовата аудитория в новите медии” представлява изследване на формите на общуване между аудио-визуално произведение и зрител от 145 страници и библиография с много широк обхват - от началото на киното до съвременните дигитални технологии.

Още в увода си докторантката изчиства възможната хипотеза за края на киното и набляга на неговата различна връзка с публиките: "Екраните на таблети, телефони, смарт телевизори вероятно никога няма да заместят киното като преживяване, но със сигурност го допълват, обогатяват и предоставят на аудиторията нови канали за достъп до филмово съдържание". Тя заявява обекта на научната си работа - "филмовата аудитория като звено от комуникативния процес в епохата на дигиталните медии" - и тръгва още от първите парчета лента, а в теоретичен план проследява промените най-общо в аудио-визията (киното, а по-широко екранния образ, но без видеоигрите). Логично развитието на текста стига до сферата на разпространението и обратната връзка, особено при дигитализацията и интернет средата.

Кои са основните характеристики на дисертационния труд? Ще ги представя по заявката на Деница Петрова като нейно намерение за *Теоретични новости*:

1. "В дисертацията ще бъде осъществена аналитична съпоставка между възгледите на влиятелни кинотеоретици от 20 век и нови теоретични идеи за рецепция на екранната емпирия в актуалната медийна среда."

Качества: Добросъвестно и прегледно текстът разстила класическите форми на снимане и възпроизвеждане на екранния образ, за да се видят стъпалата на прехода към все по-активното ангажиране на зрителя и разслояването на публиките. Теориите на Валтер Бенямин, Андре Базен, Лев Манович, Хенри Дженкинс, Маршъл Маклуън, Умберто Еко са проучени, но не като откъснати явления, а като естествено свързани и натрупани търсения още от края на 19 век и до началото на 21 век.

Забележки: При цялата начетеност и познания на докторантката в първата част тя разказва историята на киното като по учебник, като всеобща и всеизвестна истина, в сегашно историческо време, малко стил Уикипедия (не случайно е цитиран Жорж

Садул, но чак на 22 с.). Проява на досадна небрежност е неуточнението в транскрипцията на имената - Томас Едисон и Едисън, също Емил Рейно и Райно.

2. "На историко-теоретично ниво ще бъде изградена хронологична система за проследяване на рецептивната ситуация в условията на традиционни и нови екранни медии и ще бъдат създадени концептуални взаимовръзки на различие и подобие."

Качества: Още в първа глава за технологията в края на 19 век (с.14-19) се разкрива умението на Деница Петрова ясно и синтезирано да разказва за противоречиви теории, за сложни неща, свързани с технологии, да прави плавни връзки и да не затъва в подробности. Всяка тенденция при нея има завършен характер, с изчерпателност и последователност, така че текстовете (особено от втората част) поотделно имат и приложен характер, могат да послужат на изследователи, студенти и практики в областта на аудио-визуалната индустрия, за учебни цели и т.н.

Забележки: Понякога в излагането на теориите се загубва фокусът, който би трябвало да е конкретно върху рецепцията. Например при Лев Манович докторантката разглежда подробно неговото разбиране за понятието "нови медии", което дълго се описва (от 46 до 51 с.), а можеше да го сведе до "четири основни принципа, които изграждат съвременния облик на новите медии: модуларност, автономност, променливост и конвертиране". Като само едно изречение се отнася до "активния зрител", останалото са по-общите му теории.

3. "В текста ще бъде направен опит за защита на оригинална концепция за трансформацията в поведението на активно възприятие от страна на филмовата аудитория в контекста на актуалната медийна реалност на базата на нови за научните изследвания в България данни и информация."

Качества: Деница Петрова е уважително настроена към историята на киното, но и отворена към модерните технологии, обърната към изкуството, но и отчитаща киноиндустрията. Тя видимо добре познава аудиторията, след като прави заключението: "Вече всеки потребител, дори и българският, иска гледането да се осъществи сега и веднага! Изборът на филм трябва да е повече от лесен, пускането на съдържанието да е мигновено, а контролът да е само в ръцете на самия потребител, независещ от външни обстоятелства" (с. 96). Но вижда и обратната страна: "съдържанието на новите медии подсказва за настъпването на една самостоятелност у човека, която води до неговата изолация сред дебрите на виртуалната среда, подаваща

се от десетки устройства у дома и навън. А съвременното общество доброволно и "безстрашно" се поставя на показ посредством стотици медийни канали, оставяйки все пак и малко място за художествена изява от страна на филмовите автори " (с. 115).

Забележки: Тезата за новите аудитории, все по-фрагментарни, но и все по-активни, не е нова, нито е толкова оригинална дори на българска почва. Предвид нейната актуалност е достатъчно да спомена проф. Мая Димитрова и проф. Божидар Манов, чиито трудове докторантката познава достатъчно добре, но също и работата на доцент Стойко Петков (особено в последната му книга "Аудио-визията") или изследванията на Обсерваторията по икономика на културата.

4. "Дисертацията ще представи актуална информация за аудиовизуални услуги по заявка и тяхното потребление от новата екранна аудитория."

Качества: Заниманието на Деница Петрова със съвсем нови явления от последните години неизбежно я поставя пред редица препятствия те да бъдат систематизирани, обобщени и проверени от практиката, които тя сполучливо преодолява с многобройни и малко познати конкретни цитирани изследвания, таблици и схеми. Докторантката се вдъхновява от разнообразието на филмово предлагане на една ръка разстояние и намира, че "днес трансформацията на филмовата аудитория е факт" (с. 77). Тя проследява в глава 5 промяната в комуникативния процес между произведението и зрителя и прегледно и подробно обяснява приликите и разликите в новите термини (с. 84).

Забележки: На места текстът звучи като апотеоз на VoD услугите. Авторката всъщност забелязва, но сякаш подценява някои двусмислени практики: като липсата на качествени услуги от Нетфликс на български и за България (с.98) или проблемите с авторското право в Европейския съюз (с.99).

Моите забележки към докторантката не променят стойността на труда ѝ, а само биха помогнали при евентуална бъдеща публикация, каквато препоръчвам, той да бъде прецизиран в детайли. Предвид изтъкнатите достоинства на дисертацията "Трансформация на филмовата аудитория в новите медии" изказвам становището, че Деница Петрова има необходимите качества, за да ѝ бъде присъдена научно-образователната степен „доктор”. Гласувам с ДА.

София, 11.02.2019

доц. д. н. Петя Александрова